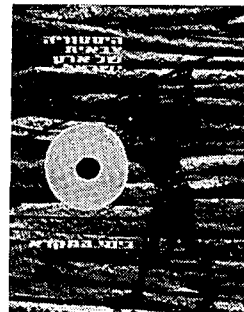

מה חדש בספר, מערכות? "

תחילתו של ספר זה במחשבה שעלתה לפני הוצאת "מערכות", עוד לפני עשרים שנה בערך — כך פותחת ההקדמה, בידי העורך ד"ר יעקב ליור, לספר רבי־ההקף (500 עמוד, 32 לוחות ולמעלה מ־100 מפות וציורים בתוך עמודי הספר) המופיע עתה: "היסטוריה צבאית של ארץ־ישראל בתקופות המקרא". היקפו של ספר זה — בלתי־נמנע היה: שהרי זהו נסיון לקפל בתוך ספר אחד כאלף שנות תולדה ומלחמות, והוא הגו הסך־הכל של ידיעתנו על מציאותו הצבאית של עמ־ישראל בארצו; על הרקע הצבאי־היסטורי של המזרח הקדום.

ולא רק לרוחב מבנהו של הספר ותרומות ארבע־העשר משתתפיו, אלא גם להצגת הויונות המלחמה והצבא בכל אחד משלביה של התקופה, לעומק. "לעומק" — בכמה מובנים שונים: עומק יסודות־חומותיהם וחפיריהם של הביצורים העתיקים המתגלים למחקר הארכיאולוגי בדורנו, ואשר עליהם נשענו בזמנם מערכי־המגן ומערכות־הלוחמים; עומקם של תהליכים טכנולוגיים, שקבעו גם רמת התרבות־החמרית הכללית בכל תקופה אך גם טיב הנשק ויכולתו — ובדרך זו השפיעו עמוקות על אורח־החימה, דפוסיים טקטיים וארגון צבאות; ועומק מבנם החברתי ודמותם של עמים, שהושפעו עצמם מהתפתחות החימוש והמקצוע־הצבאיים — אך תכופות גם יצרו להם כוחות־לוחמים, כדמותם וכצלמם הם". והדברים השתקפו נאמנה גם בפרקים שלכאורה אינם אלא תיאורים של מסעי־מלחמה ומעשי־קרב.

הספר עשוי לענין — ולהרטיט — רבים. אל לב הכל — מדברת גשירת הגשר "מימי כנען ופלשת, ארם ואשור — אל היותנו הצבאית המחודשת", הנישאת על כתפי צה"ל; ולכולנו אומרת רבות האסוציאציה הנוקבת שבין מעשי־מלחמה קדומים לבין שמות המקומות שבארץ, השגורים על פינו, ועינינו הרואות אותם אף כיום. רבי־צדדיותו של הספר — היא המאפשרת לאיש־הצבא להכיר באמצעותו את עברו הצבאי של העם, לחוש בהשפעת הנתונים הגיאוגרפיים, לעמוד על שרשי אמנות־המלחמה למן התחלותיה; ולאזרח — למורה, לחובב־היסטוריה, ליהודי שגורלות עמו מעסיקים את מחשבתו — יסייע להבחין בכך מה היו בתולדות ישראל מקומו ומשקלו של הגורם הצבאי וההגנתי; ואילו לסטודנט ולתלמיד־המתבגר — יאפשר לא רק להצטייד ב"חומר"־ידיעה הנחוץ לו לצורך לימודיו, אלא יסייע בידו, להציץ, לתוך תחומי ההתענינות והמחשבה ה"צבאיים" ו"האזרחיים" שלאמתו־של־דבר עשויים להתחבר יחד למישור־חידעה היסטורי וענייני אחד.

אכן — הפרספקטיבה הנכונה והמציאותית של הפרשיות המתוארות בספר זה מותנית בכך שהקורא יראה אותן תמיד על רקע שתי עובדות־יסוד של ראייה־כוללת, שהיא הדרך הנאותה להסתכלות בתופעות מלחמה ובתהליכיה: —

א. כאן, במזרח הקדום, ניצבה עריסתה של איתה תרבות ענפה ומגוונת שבמעגלה אנו מיסיפים להיות אף כיום.

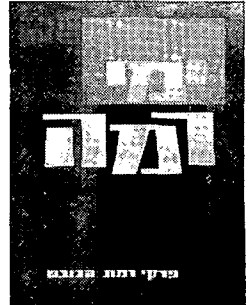
ב. במרחב זה — המזדהה בכללו עם המושג הגיאוגרפי של ימינו "המזרח התיכון" — צמחו לראשונה, במידת הידוע והמוכר לנו, הצבאות, על ארגונם, הטכניקה הנלווית אליהם, אמנות המלחמה ותורתיה. זהו הרקע להתבוננות בתוכנו של 1900 זה.

מה חדש בספרי „מערכות“?

מפלאי מלחמת 1948: כיצד לא נחצתה ולא בותקה מדינת ישראל המתהווה ב„קו־המתנים האכילסי“ הדק והצר שלה, במרחב שבין פתח-תקוה לחדרה? והלא ניצבו למולי ריכוזי-ישוב וערים ערביים, בגבולו נערך חיל-המשלוח של צבא-עיראק, שנחשב אז למגוסה-הקרבות שבצבאות-הערבים. כמה תשובות לשאלה זו: אחת הראשונות והעיקריות מהן היא: שרשרת הישובים שבתחומה המזרחי של רצועה צרה זו, שרשרת ששמרה וקיימה את רצועת-השרון בשנים שלפני מלחמת הקוממיות ובמהלכה. כיצד קם הדבר — זאת מסופר ב„מי רמה“ — ספרה של רמת-הכובש — שהופיע בימים אלה בהוצאת „מערכות“. לאחר שתוכנו כונס ע"י ב. בהרב ונערך ע"י סא"ל ג. ריבלין.

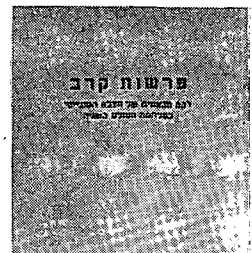
„כאשר עלו אנשי רמת-הכובש“ ב-1932 לאדמתם לא נתכוננו אלא להקים עוד ישוב כפרי במולדת ולבנותו, כפועלים ואיכרים, באורח-חיים קיבוצי... לבם לא היה לצחצוח חרבות; תפילתם היתה לחיי יצירה ושלוש... אך ידעו כי בהתישבות למול הרי-אפרים עליהם להיות נכונים להגן בגופם על חייהם ומפעלם. בשנות מאורעות-הדמים תרצ"ו-תרצ"ח לא רבים היו הישובים שהועמדו במבחן כה קשה כרמת-הכובש. וכדברי ברל כצנלסון, השתייכו הם לדור שרשאי לומר ליוסף טרמפלדור וחבריו בתלחי: לא ביישנוכם! חברי רמת-הכובש ומגיניה ידעו לעמוד בהתמדה ובעקשנות במקום שיעד להם גורלם.

ספר זה הוא גם אחד הספרים על „בתי-הגידול המופלאים בהם צמח ונצרף כושר-העמידה וכושר-הלחימה של צבא-ישראל שבדרך“. ירבונא קוראיו — ותבורך מורשתו.

זה שנים אחדות שדפי העתונות וגליהרדיו מזכירים לנו תכופות את „תורת-המלחמה ואורח-הלחימה הסובייטיים“. כי אלה הם דבר נכבד — כבר ידוע לכלינו, בכל זאת — מה הם?

הכללים והיסודות של ההגנה והתקפה בנוסח-הסובייטי, כבר תוארו ונתחו מפורשות מעל דפי „מערכות“ בהודמנויות מספר. ואף כמה פרשות-קרב פורסמו ב„מערכות“ וב„צקלון“. אך הקובץ „לקט מבצעים של הצבא הסובייטי“, שהוכן על-ידי רב-סרן ל. מרחב, בסיועו של ענף הסטוריה במטה הכללי (הפרשה „קישינוביאסי“ הוכנה על-ידי רס"ן מ. בן-מרדכי — מענף הסטוריה), והופיע עתה בהוצאת „מערכות“, בא לספק צורך אשר טרם סופק עד כה: הוא מרכז בספר אחד קשת מגוונת של מעשי-קרב, המכילים דוגמאות טקטיות מאלפות — והעיקר, ממחישות — של שתי צורות-היסוד של קרב: ההגנה וההתקפה. והוא מראה לנו כיצד „בהגנה גוהגים הכוחות הסובייטיים להקדיש מאמץ מכסימלי להתחפרות ולביצור, להגנה הנ"ט והנ"מ... ולהשתיתה על מערכי-ההגנה לעומק רב, מערכת-מכשולים מפותחת, תכנית-אש גמישה, התקפות-נגד — ותמרון בהנעת גייסות; בהעתקת אש, בהעברת אמצעי-הלחימה; וכיצד בהתקפה „הושתת הכל על תכנון קפדני ויסודי, ריכוז כוח גדול בגזרות צרות, הגברת המאמץ בכיוון-הנבחר על-ידי כוחות ואמצעים נוספים וטריים, שיתוף מדויק בין החילות השונים, רציפות הפעולות, ללא הפסקות טקטיות, אבטחת ההגנה הנ"ט והנ"מ, אבטחת האגפים, שמירת סודיות הפעולה“. ועם זאת אין הספר פוסח על שגיאות וכשלונות; ופרקי הפקת הלקחים שבשולי כל פרשה ופרשה הם מקור-לימוד ממש: כך — עשה! וכך — אל תעשה!

הסגל הפיקודי של צה"ל, לכל גובהו (ו„גומכו“), ודאי שידע עתה, לסגל לעצמו ולעשות שימוש אינטנסיבי בריכוז זה של „מוזן“ מבצעי היוני שהועמד עתה לרשותו.